

Európai Közgazdászok egy Alternatív Gazdaságpolitikáért Európában

Memorandum 2001

Gazdaságpolitika az európai hanyatlás és a polarizáció ellen **Javaslatok, hogy úrrá legyünk az ideológiai meddőségen és a politika blokádjain**

Összefoglalás

Az Európai Unió jelenlegi gazdasági és monetáris politikája teljesen alkalmatlan válaszlépés a most kezdődő gazdasági hanyatlásra és az ezzel járó, a foglalkoztatást és a jólétet fenyegető veszélyekre.

A Bizottság azt bizonygatja, hogy ezek a fejlemények aggodalomra nem adnak okot és a gazdaságpolitikát az eddigi módon kell folytatni. A monetáris politikának magasan kell tartania a kamatlábakat, a fiskális politika pedig továbbra is a deficit csökkentését kell munkaterve éllavasának tekintse.

Nézetünk szerint ennek a felfogásnak csak káros és nagyon visszahúzó hatásai lehetnek az Európai Unió gazdasági és társadalmi folyamataira.

Makrogazdasági stabilizációs program

Ennek a hanyatlással szembeni passzív magatartásnak alternatívájaként a következő *azonnali intézkedéseket* javasoljuk:

- *összehangolt újjáélesztési kezdeményezés állami beruházásokra* a tagállamokban, amelyek *terjedelme az európai uniós GNP 1 %-ának* kell lennie. Ezeket a pénzeket különféle projektek megvalósítására kell fordítani a nemzeti fontossági sorrendek szerint, ilyenek lehetnek a közlekedés, környezet tisztítás, lakásépítés, közösségi szolgáltatások bővítése stb.
- ennek az újjáélesztési programnak a finanszírozása európai kötvények közös kibocsátásával (Euro-kötvények), ezek terjesztése az tagországokban kell történjen,
- ehhez kell társulnia az Európai Központi Bank további, jelentős kamatláb csökkentésének.

Középtávra szóló javaslataink:

- *az Európai Központi Bank szerepének és hitvallásának alapos átfogalmazása* úgy, hogy az célkitűzésként magába foglalja a teljes foglalkoztatást, és tegye az Európai Központi Bankot sokkal inkább felelőssé a demokratikus intézményekért, egyszersmind sokkal rugalmasabban reagálóvá a társadalmi megvitatásra és kritikára.
- *a monetáris és fiskális politikának jobb együttműködése* az Euro-csoport státusának erősítésével,
- *egy szövetségi költségvetés létrehozása* az Európai Unió GNP-jének 5 %-a nagyságrendjében, hogy az Európai Unió képes legyen stabilizációs szerepre aszimmetrikus megrázkódtatások esetén, ill. egy újraelosztási szerepre tekintettel az Unió-szerte meglevő nagy és növekvő egyenlőtlenségekre.

Minimum standardok és állami felelősség szociálpolitikája

Miközben az Európai Unió tétlen a jelenlegi hanyatlás tekintetében, folytatja a jóléti állam „modernizálásának” politikáját – amit mi leginkább az Európai jóléti állam aláásásának ítélnék.

E modernizációs stratégia jellemzőinek egyike növekvő számú kötelező elemnek a bevezetése a társadalombiztosítási rendszerbe; a jóléti állam „aktiválása” – bár óriási haszna lehetne, ha azt vonzó álláslehetőségek létesítésére fordítanák, ehelyett –, gyakran a

munkanélküliekre történő nyomás gyakorlásra összpontosít, hogy ők bármilyen munkát elfogadjanak, függetlenül a fizetéstől, a munkavédelemtől és a munkafeltételektől.

Nem kevésbé káros a társadalombiztosítási rendszer növekvő hányadának privatizálása, különösen a nyugdíj és az egészségügy területén. Az utóbbi esetben ez azt jelenti, hogy társadalom gyengébb tagjainak jóléte mind jobban és jobban függ a pénzpiacoktól ahelyett, hogy létezne egy állami biztosítási rendszer társadalmi felelőssége, amelyet valamennyi jövedelmi forrásból származó hozzájárulásból finanszíroznak.

Az európai jóléti modell ezen erőzójával szembeni *alternatívaként* az alábbi, *azonnali intézkedéseket* javasoljuk:

- a társadalombiztosítási rendszerek további privatizációjának megállítása,
- a munka-kiszolgáltatottság elutasítása a munkaerő piaci és nyugdíjas politikában,
- a minimum bérek bevezetése, valamint megegyezett és egyeztetett intézkedések a bér dömping megelőzésére.

Középtávon az európai jóléti rendszerek számára az Európai Uniónak megfogalmaznia és alkalmaznia kell a minimum standardok összefüggő sorozatát, beleértve a nemzeti jövedelem minimális, szociálpolitikai célú, teljes hányadát és külön-külön minden egyes területre a szociálpolitika által biztosítandó hányad minimumát.

A pénzpiac demokratikus ellenőrzése és a Tobin adó bevezetése

Az Európai Unió folyamatosan kísérletezik egy egységes pénzpiac megteremtésével, ami főként értékpapír kibocsátáson és kereskedelmen alapul figyelmen kívül hagyva az óriási fenyegetéseket, veszélyeket és az amerikai modell társadalmi költségeit. Ezek a piacok makrogazdasági labilitást, igen magas szintű jövedelem- és állás bizonytalanságot teremtenek, valamint nagy mértéken fenyegetik a demokráciát. A pénzpiacok nyomása a kormányokra az értékpapír kibocsátás és kereskedelem bővítésének érdekében teljes mértékben semmibe veszi ennek hatását a társadalom körülményeire.

Ennek a stabilitást romboló és elnyomó politikának alternatívájaként javasoljuk a *pénzpiacok feletti demokratikus ellenőrzés* bevezetését és erősítését, amit a nyilvánosságra hozatal, a becsületesség és a felügyelet szigorú szabályai formájában kell megtenni, beleértve a rövid-távú spekuláció elleni jelentősebb gátakat és a tőkeáramlás szorosabb szabályozását. Ezzel összefüggésben ugyancsak ajánljuk, viszonylag mérsékelt intézkedésként, a *deviza tranzakciók megadóztatásának (Tobin adó)* bevezetését a pénzügyi spekuláció megfékezésére.

Jólét Fejlesztési Egyezmény a demokratikus jogosultság helyreállítására

Nézetünk szerint az Európai Unió most a *demokratikus jogosultság mély válságával* szembesül. A népeknek egyre erősödő érzése, hogy Európai Unió fő törekvései lényegében a nagytőke érdekeit és nem az emberek jólétét szolgálja, ezért az európai ügyek iránti széles elkötelezettség jogosulatlan. Ez az érzés, sok esetben, megfelel a valóságnak. A Stabilitási és Növekedési Egyezmény például ellenez bármilyen politikát, ami számításba veszi a jelenlegi hanyatlást és harcol a munkanélküliség ellen, de igen kedvező a pénzügyi befektetőknek.

Az Európai Unió politikái és az emberek jóléte közötti szakadék szélesedésének alternatívájaként javasoljuk egy Jólét Fejlesztési Egyezmény megfogalmazását, megvitatását és elfogadását, ami a Stabilitási és Növekedési Egyezmény helyébe kell lépjen. Az Egyezménynek konkrét jóléti célkitűzéseket kell megfogalmaznia a biztonságos és védett foglalkoztatásra, a fenntarthatóságra és az egyenlőségre vonatkozóan, továbbá a monetáris és fiskális politikákat e célok elérésnek eszközeként kell kezelje. Egy ilyen alternatíva – mint demokratikus kezdeményezés – csak akkor lehet sikeres, ha nagy mértékű társadalmi

részvételt és támogatottságot ér el, és ha a társadalmi mozgalmak deendő energiát gyűjtenek ahhoz, hogy felülkerekedjenek azok erős ellenállásán, akik haszonélvezői a jelenlegi helyzetnek.

Az **Európai Közgazdászok egy Alternatív Gazdaságpolitikáért Európában** közgazdászok hálózata, akik kritikusan szemlélik a jelenlegi neo-liberális felfogású európai integrációt és javaslatokon dolgoznak egy olyan alternatív politika megvalósítására, amelynek fő célkitűzései a teljes foglalkoztatottság, a társadalmi jólét, az ökológiai fenntarthatóság és az egyenlőség. Jelen memorandumunk a hálózat ez év szeptember végén Brüsszelben tartott konferenciáján folytatott megbeszélések eredménye. Az ezt megelőző memorandumok és a hálózat tevékenysége megismerhetők az interneten: www.memo-europe.uni-bremen.de

Kapcsolatok:

Prof.Miren Etxezarreta, Universitat Autònoma de Barcelona, fax: +34 93 581-22 92; e-mail

Miren.Etxezarreta@uab.es

Prof. John Grahl, University of North London, fax 44 (0) 20 7753 5051; e-mail J.Grahl@unl.ac.uk

Prof. Jörg Hufschmid, Universität Bremen, fax: +49 (0) 421 218-4597, e-mail

Hufschmid@ewig.uni-bremen.de .

Prof. Jacques Mazier, Université de Paris Nord, fax : +33 1 49 40 33 34, e-mail :

Mazier@seg.univ-paris13.fr